

1865
Unghvár, július 16.
1864.

FELVIDÉK.

Második évi folyam
29. szám.

VEGYES TARTALMU HETILAP.

s

az ungh- és zemplénmegyei gazdasági egyletek, az ungh-szerednyei borászati társulat,
és az unghmegyei takarékpénztár

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelen minden Szombaton
Előfizetési ára: Egy évre 6 for.
Fél „ 3 „
Hirdetések jutányosan közöltnék.

Felelős szerkesztő s kiadó tulajdonos
Bánóczy Ferencz.

Szerkesztő és kiadó hivatal, hová a kéziratok és
előfizetési pénzek küldendők, kis-híd utca
Özvegyi ház első emelet.

Előfizetési felhívás.

Lapunkra előfizetéseket folyvást elfogadunk és pedig

**juliusától — december végeig
3 forintjával.**

Teljes számú példányokkal júliustól kezdve folyvást szolgálhatunk.

**A felső-magyarországi szintársulat
allandósításáról s a vidéki színészet
nyugdíj-intézetéről.**

(folytatás.)

Mielőtt a kitűzött tárgyhoz, t. i. a felsőmagyarországi színészet-nyugdíjintézetének létesítési módjához fogunk, szabadjon a haza lelkes művészet pártolóihoz és vidéki színézpályatársainhoz még néhány szót intéznem.

Itt általános vidéki színészeti nyugdíjintézetéről szó sem lehet, nem pedig a következő okoknál fogva:

Először: Hazánk, — értem a két testvér hazát oly terjedelmes hogy egy ilyeszerű intézet létesítése a szétszórt társaságok és különböző távolságok miatt majdnem lehetetlenné válnék, de az ily vállalat azért is ezélszerűtlen lenne, mert ha egy részben a két testvér hazának kivihető volna is, a másik vagy harmadik helyen oly nehézségekre bukkanhatna, melyek lehetlenné tennék annak kivételét, s így csupán légvárat építenének magunknak, melyet a legelső vihar nyomtalanul elsodorna, de meg kitűzött feladatunknak sem felelne meg. Én azt hiszem — ha hazánkban ugyan egy ezélszra több egyletek alakulnak — úgy a vidéki színészeti-nyugdíjintézeteknek is fel kell osztva lenni.

Másodszor hazánkban hála az ég urának vannak majd minden megyében gazdasági egyletek (nevetséges lenne ha valaki azt követelné hogy elég egy hazának egy gazdasági egyletis, minek több?) — továbbá van hazánkban egy első szab. duna gőzhajózási társulatunk — van első magyar általános biztosító társulatunk — vannak első és azután tudja Isten hány takarékpénztáraink sat. Ez a szép szó „első” igen fontos szó — ilyet csupán a hazát s annak nemzetiségét becsülő hazafiak bírnak értelmezve kitalálni — feljogosítván a hazát egy 2. 3. 4. és így tovább ily egyletek alapítására; mert lám alig pár éve hogy az 1-ső magyar ált. biztosító társaság létezik, már is keletkezében van egy 2. sat. Csúpn egy intézet van hazánkban, s ez a pesti nemzeti színház mely miután ezélsz nem tüzte ki e nagy szót első nemzeti színházi nyugdíjintézet, nem gondolta meg akkor mi nagy kárt tett a vidéki színészetnek, — a nemzet azon gondolatban nyugodott meg, hogy a nemzeti színészetnek nincs több kívánni valója — mert ha ez a szó első ott állana — a nemzet és vidéki színészet rögtön azon gondolatra jött volna: tehát első? akkor kell 2. 3. 4. sat. így azóta lenne talán 3 vagy 4 is, no de magyar példabeszéd „a mi halad nem marad” még nem késtünk el, de itt is az ideje, hogy már erőlyesen tegyünk.

Itt tehát csupán a felsőmagyarországi vidéki színészeti nyugdíjintézetéről van szó; e ezélsz kell kitűznünk, miután első nincs, — így aztán fogná magát a többi — teszem Kolozsvári, Arad-alföldi — Debreczen-Bihar — Pécs-tuladunaisat. Hosszan érett megfontolásom után azon meggyőződésben vagyok, hogy ily módon rövid idő alatt lesznek több vidéki nyugdíjintézeteink is, mert ne gondolja a nemzeti színház hogy a nemzetiség fenntartására csupán csak Pesten van szükség!?! no de térjünk át teendőinkre.

Első teendőnk: hogy

A felsőmagyarországi állandó szintársulat igazgatósága — szervezett társulata összes személyzetével nyújtson kérvényt be a méltóságos kassai színházi választmányhoz — hogy e fontos ügyben vállalja el a kezdeményezést, kormányzást, és eszközölje ki felsőbb helyen az erre vonatkozó engedélyt, mit hiszem a méltóságos választmány nem fog visszautasítani, állván a nemes választmány mind rendithetlen lelkes hazafiakból.

Második teendőnk.

Hírlapok útján tudósítassék az egész haza a kezdeményezéséről és kéressék annak pártfogása, s szólíttassék fel a vidéki színészet is a hozzájáruláshoz.

Harmadszor:

Nevezessék ki egy vegyes bizottmány a szabályok megállapítására.

(Folyt. köv.)

BERZSENYI KÁROLY.

A pálinka-ár-szabályozásáról

Néhány hó lefolyása előtt tartott megyei tisztgyűlésen azon fontos kérdés került a megvitatás szőnyegére; vajjon a pálinka- és bor ár-szabályozása, mely régi jog szokáson gyökeredik, a jelenlegi regál bérlői által üzött bor-s pálinka egyedáruság állapotában helyt nyerjen e? akkoron megyénk tisztgyűlése belátván azt, miként a pálinka ár-szabályozása megyénk szegényebb sorsu polgárainak lét viszonyával — a regál bérlők által követett egyedárusági iránynál fogva a legszorosabb kapcsolatban áll — az okból támaszkodván a szokásos jogra egyhangulag elhatározta, hogy a pálinka ügy jövendőben, miként ez előtt ár-szabályoztatni fog. — A tisztgyűlés ezen emberiségi s jogi szempontból kiinduló határozata ellen az unghvári uradalom regál bérlői a nagyméltóságú magyar kir. Helytartótanácsnak a tekintetben közreboesított határozata Unghmegye tisztgyűlést egyenesen a pálinka ár-szabályozási jogától meg nem fosztja ugyan; hanem szővegében az 1859. évi szabad ipar-törvény 50 §-ra hivatkozik, melyszerint ár-szabályozásnak csak is a legszükségesebb élelmi cikkek vannak alávetve; s az ottani példában felhozottak között a pálinka mint olyan nem érintetik.

Folyó év július 1-jén tartott tisztgyűlésen a nm. Helytartótanácsnak érintett határozata felolvastatván, az ellen megyénk tisztgyűlése hivatalból a főméltóságú magyar királyi Cancelláriához felfolyamodott. —

Ezen tisztgyűlésen városunk érdekeit különösen elnöklő főispáni Helytartó ur ő méltósága vévén pártfogása alá, a szegényebb sorsu lakosság nevében folyó hó 6-án Pólyányi István ügyvéd ur vezetése mellett néhány tagból álló küldöttség hálás köszönetét fejezte ki ő méltóságának, a nép érdekében, az igazság és méltányosság alapján tanusított eljárásáért. Mely eljárást sajtó útján is közzétenni kedves kötelességünknek tartottuk.

A pálinka ár-szabályozásának horderejét nemzet - gazdaságunk terén a jövő számban fejtegetendjük.

Mocsáry Géza.

A németek elnevezéséről

Német szomszédaink, vagy is inkább vendégeink, mert azokat értem, kik közűnk mozognak, — nemesak nem értük, miért nevezzük mi őket német-eknek, de hinni alig akarjuk, hogy e nevet rájuk komolyan, — és nem gúny vagy megvetésképen alkalmazzuk. Igaz, hogy magának a német szónak eredetéről még eddig csak egy megfejtést hallottam, mely ugyan erkölcsi esorbát nem ejt szomszédainkon, de dícsőségökre sem válik. — Állítólag, midőn őseink e hazába telepedtek, — az első évtizedek alatt, vagy azért, hogy a megtelepülés még annyira végre nem hajthatott, hogy a földművelés eléggé elfoglalja tevékenységüket, terményeik pedig elég táplálékot szolgáltatásanak; vagy azért, hogy még azt sem tudták, elég bőre szabták-e új honuk határait — gyakran bebecaptak a nyugoti szomszédokhoz, és onnan zsákmánnyal rakodva tértek meg; — ezek pedig ilyenkor rémulőkben így könyörögtek nekik: „Nehmet alles, nur das Leben nicht!” — és innen származott a német elnevezés.

Nehogy azonban ily magyarázat, s a fentebb említett félreértés mellett német polgártársainkkal — vagy kint lakó szomszédainkkal is úgy járjunk, mint az Oláhokkal és Ráczokkal, kik már saját nyelvűnkben is parancsolni, — s magokat általunk románoknak és szerb-eknek akarják csak hivatni, — s nehogy kénytelenek legyünk maholnap a német helyett is dajcát mondani: világosítsuk fel a Németeket, hogy ezen elnevezést nem mi gondoltuk ki, sőt a szlávok sem a „nymecz” elnevezést de azt épen tőlök magoktól tanultuk, ámbár az nálók már rég elenyészett.

Julius Caesar Galliai — (most Franciaország) hadjáratairól írván — (Commentarii de Bello Gallico Lib. I. cap. LL.) beszéli, hogy Ariovistus német fejedelem — (rex) népevel a Rajnán átkelvén, Galliában a Szajna-melléken — (a mostani Franche-Comté) telepedett meg, s így a Rómaiak által már szinté magok tartományának tekintett Galliába toladott. Alkudozások jöttek közbe, de a németek szőszegésük miatt sikeretlenek maradtak, — és midőn Julius Caesar várta a támadást, amazok táborukból kijönni nem akarván — végre J. Caesar esata-rendben a német tábor alá nyomult. — Ekkor így folytatja Julius-Caesar:

„Tum demum necessario Germani suas co-

pias e castris eduxerunt, generatimque constituerunt, paribusque intervallis Hurudes, Marcomanos, Triboccos, Vangiones, Nemetes, Sedusios, omnemque aciem suam rhedis et carris circumderunt, ne qua spes in fuga relinqueretur." sat. Magyarul: „Ekkor végre a Germánok kénytelenek voltak a sikra kiszálni, s hadaikat nemzetségenként állították fél, egyenlő távolságban egymástól a Hurudokat, Markománokat, Tribokkokat, Vangiókat, Németeket, Sedúzókat, Svábokat s az egész sereget kocsikkal és szekerekkel állították körül, nehogy futásban helyezhessék reményöket.“ —

Mind ezen nemzetségek, vagy törzsek közül most már csak a Svábokat ösmerjük, kiket J. Caesar igen érdekesen ír-le — (de ezt máskorra hagyhatjuk *) — a Németek nevét pedig mi és a szlávok az egész Germán nemzetre vittük át, — úgy, mintha minket valamely szomszéd nemzet általánában Kúnoknak vagy Jászoknak nevezne. — Nincs tehát ebben semmi sértő, — és ha mi nem vesszük rossz neven, hogy minket „Ungar“-oknak hírnak, ők sem veendőik rossz neven, hogy mi is őket a magunk nyelvén nevezzük. — De hát az Oláh vagy Rác elnevezésben ugyan mi sértő lehet? ?

E.

Fővárosi levél.

Pest, július 9. 1864.

Kedves barátom! Midőn a kedves kis Unghegyét elhagytam, feltettem magamnak hogy utazásom alkalmával teendő tapasztalataimat lapod hasábjain közölni fogom. — Hogy tehát feltett szándékomhoz hű maradjak, ezen sorokat küldöm egyelőre, melyek — úgy hiszem — nem egészen érdektelenek. (Sőt igen is érdekesek, fogadd szíves köszönetemet. Szerk.)

A híres hegyalján átutaztam, sajnosan hallottam az ottani szőlősgazdák azon panaszeit, hogy a legjobb fekvésű szőlők elfagyván, a jövő szüret nem a legjobb kilátásokra nyújt reményt; s ezenkívül a Tisza és Bodrog Tokajnál kiöntvén, a felgyűjtött szőlő-boglyák csak úgy uszálnak a tengert-képző víz hullámai közt. Ez valóban nem örvendetes kilátás a jövőre.

Pesten mindenki csak a szükségről és pénztelenségről panaszkodik, és aggódva néznek a jövő elé, habár azon fényűzés, mely a legfelsőbb köröktől a legalsóbbakig látszik elharapodva lenni, az ellenkezőről tanuskodik.

Azt hiszed, hogy a fényűzést a magyar öltönyökben üzik, épen nem; minden egyebet látni itt, csak magyar öltönyt mentől kevesebbet, s ha magyar ruhás egyént látsz, előre tudhatod, hogy az vagy vidéki, vagy író.

Leverőleg hat rám, hogy a nemzeti színház egész július hóban zárva van; így tehát az ily magamforma vidéki csak ott keres szórakozást ahol lehet, ez az oka, hogy gyakran meglátogatom a budai nép-színházat, s meglátogattam a folyó hó 6-án tartott császárfördői táncvígalmat is.

A császárfördői táncvígalmom — bár mint kedveskedett zuhanyok és más hűsítőkről a gondoskodó idő megtartatott; a platánok hazája esti 9 órakor zsufolva volt díszes vendégekkel, a bájos lenge hölgyek tarka füzere hasonlított egy vándorló képtárlathoz, telve Murillók, Rafaelék, Corregiók, s egyéb festményekkel; s mi az egész értékét megkétszerezé — e képek mind eredetiek!

Minő látvány ha e kaleidoskop tarka színeivel a zene bűbajos hangjai által szemképrázató hullámlásban forog! — A füzér-tánc érdekességét növelték a most először feltűnt cotilion-jegyek és bokkréták, melyekből az osztogatók minden harmadiknak juttattak. A négyesek szintoly kedvvel, mint rendtelenséggel folytak, az utóbbi új vívmányt annak tulajdonítják, hogy egyik másik rendező a „lelanczolt Prometheus“-t adta, sziklához volt-e lánczolva, vagy szívhez, arról tolmácsolóim felvilágosítást nem adhattak.

Nagy zajt csinált itt a német színházban fellépett egy lábú Donató táncos, mindenki arról beszél, én azonban nem láthattam; ennek mintegy ellensúlyozásul a budai népszínházban ma fog először fellépni és táncolni a II. Donató vagy is

*) Számolhatunk e rá?

Szerk.

Antonio Corradini egy lábú táncművész, ezt megnézem, s művészetéről egy pár soral tudósítani foglak. (Köszönöm. Szerk.)

E hó 20-ára várják ide Blondin híres kőtél-táncost, ki a Niagara fölött sétált kötelen, itt — mint hallani — a Margit-szigeten fogja előadásait rendezni.

Ezen Blondin kőtél-táncost is kíséri egy angol, (mint kísérte Battyt a híres állat-szelidítőt) hogy láthassa, mikor esik le a kötélről.

Miként lehet a német nyári-színházban mulatni, erre nézve lehetetlen, hogy el ne mondjak egy gyönyörű esetet.

Július 7-ére a budai arénába előadást hirdettek. Egy „posse“ volt előadásra kitűzve. A hat óra igen közel volt már, s még egy néző sem jelentkezett. Néhány percz múlva egy vidéki ember zártszékét váltat magának s egykedvűen leült helyére. Kezdetben igen furesán találta magát, hogy csak egyedül ül a színházban, de azt gondolván, hogy korán jött, nyugodtan várta az előadást. Azonban elmulik egy fél óra... egy óra, még is maga ül, s a zene sem szólal meg; kifogyva türelméből az ajtó felé indul, hogy megtudja, mi lehet oka a késedelmezésnek, de memyire meg volt lepve, midőn az ajtót bezárva találta! Már ekkor elfogyván békétürése, az ajtónak rohant s bot helyett öklével kezdte azt ütögetni. Vagy egy félóra zajos dörömbözés után egy színházi szolga vetődött oda s az ajtót kinyitotta. Ekkor aztán még kellemetlenebb meglepetés várt a jámbor műbarátra, mert a szolga őt gallérijánál fogva megragadván, a város kapitányához akarta huzcolni. Csak nagy nehezen volt képes az öreg ur megértetni vele, hogy ő a mai előadásra jött a színházba s nem tudja mi módon felejtett ott... itt van a zártszék jegy... ez már még is sok, midőn előadás helyett, ily speculaculom csinálnak vele drága pénzért. — Így aztán lassan kiderülvén a dolog... az is kisült, hogy a híres „posse“ előadására senki sem jelentkezvén, az öreg urat ott felejtették.

Ma utazott el Pestről megyénk egyik közkedvességű fia Orosz Márton kedves nevével Karlsbadba, hova őt a pesti orvosok, egészsége helyreállítása végett küldötték. Adja Isten hogy egészségesen térjen vissza! (Azt mindnyájan szívünkkel óhajtuk. Szerk.)

Az idő változó, ha nem esik, akkor szél fú és hideg van, az ember kénytelen egész ösziesen járni, hogy náthát ne kapjon.

Isten velünk, a viszo tlátásig! (Hzzon Isten szerencsésen! Szerk.)

Büszörményi József.

Csütörtöki-level Unghvarról.

Hideg őszi szél! A természet maga magát csüfelja.

Julius közepén, midőn a betegek és pénztelenek, az egészségesek és pénzesek fürdőzni sietnek, a hideg őszi szelek miatt alig mehetünk egy utca szögletéig is felső ruha nélkül — lehet-e más gondolatra jönni, mint amit egy okos ember már megjövendölt, hogy a világ nem soká áll; egy Baxter nevű amerikai pap ugyan is azt mondja, hogy 1871, vagy legfeljebb 1872-ben ennek a gyönyörűsége egyszer száraz másszor vizes világnak ökvetlenül vége lesz.

Igy állván a dolog, igen világos, hogy csak 7-8 évig lehetünk nyomás alatt; akkor aztán generalquittet mondunk hitelezőinknek és adósainknak, lecsókoljuk tartozásunkat, s megkönnyebbült lélekkel resignáljuk magunkat Baxter uramnak, hogy szállítson el az örökkévalóságba, hol a testvériség s egyenlőség rég elérni óhajtott nagy napját (mi unghváriak) Nostradamus által rendezendő tűzijáték mellett ünneplendjük meg.

Addig azonban, míg ezen egy pár év leforog a mulandóság kerekén, béküljenek ki azok, kik ellenségeskedésben élnek egymással, s vesszenek össze a legjobb barátok hogy hasonló legyen e rövid világ lefolyása a mostani felfordult időjáráshoz.

Mindenek felett pedig (a szerkesztő engedelmével) egy különös s figyelemre méltó ügyet ajánlok a szíves olvasó figyelmébe, s ez a „Felvidék“ ügye: *)

Ajánlom tehát ezen életrevaló közönyünket,

*) Csak okosan.

Szerk.

melyben az én még életrevalóbb csütörtöki leveleim minden szombatn meg fognak jelenni, az előfizető és olvasó közönség pénzes figyelmébe, és pedig:

Azon különös-tiszteletre méltó közönséget, mely lapunknak (a munkatársak is beszélhetnek többes számban, aminthogy ők is conferálnak valamit a betű-szedőnek) állandó előfizetője, arra kérjük, méltóztassék figyelembe venni az előfizetési ívben köpezősebb betűkkel kinyomott azon életbe vágó ultimatumát a szerkesztőségnek, hogy ha minden t. előfizető még egy újat szerez magához, akkor a „Felvidék“ nem csak tengődni, de élni és virágozni fog — s ennek alapján szíveskedjék az így toborzandó újonczot mi előbb beállítani.

Azon szinte tiszteletre méltó közönséget pedig, mely lapunknak nem előfizetője, csak olvasója, bátorodom egész bizalommal figyelmeztetni, hogy ne olvassa potyára egy vagy más közhelyeken ami drága lapunkat, hanem sat. sat.

Azon tisztelendő közönséget harmadszor, mely velünk véd-és dac szövetséget akar kötni, nem tartom fölöslegesnek egy kis serénységre biztatni, nehogy akkor gondolja rá magát a csekélység befizetésére, mikor már nem lesz miért fizetni, mert elfogytak a teljes számu példányok.

Végre azon tisztelhető közönséget, mely lapunknak eddigelő egy vagy más okból nem volt barátja, szükségesnek tartom figyelmeztetni, hogy a világ már nem soká áll, legyen tehát barátunk, és rendelje meg a „Felvidék“ hacsak contóra is. —

Leg is legvégül azon szeretetre érdemes közönségnek, mely lapunkra előfizetni nem bír, de azt saját ezimszalagjából kibontva akarja olvasni, a szerkesztő engedelmével ezennel őt előfizető után tiszteletpéldányt igérünk. *)

Aki tehát Baxter uram omnibuszán nyugodt lelkiismerettel akar elvándorolni, ne sajnálja fennebbi soraimat nem csak elolvasni, de annak értelmét és velejét jól fel fogva, azt akként teljesíteni: hogy még 1871 vagy 72-ben is — mikor t. i. a világnak vége lesz — érdemes legyen az életre. Éljen!

Ujsággal nem igen szolgálhatok.

Tegnap ütközött volt, nem a dán területen s nem is fegyverrel, de a széchenyi kertben és csak szóval; s az lett eredménye, hogy a hadi költségekben egyelőre mind két fél elmarasztaltatott, s 3 üveg szeradnyei bor megfizetésére ítéltetett; fenmaradván az egyiknek, hogy 8 napi fegyverszünet után kettőtötött erővel vagy is 6 üveg borral rukkollhasson ki, melyet a tanuskodó és bíráskodó potya közönség megtérítés nélkül elfogyaszthat.

Tegnapelőtt is volt egy szép csata, még pedig a szinkörben, az elemek megmentették Romeo Juliáját a haláltól s a néző közönséget komolyan figyelmeztették: hogy az ily szomorú jelenetekre oly öltözetekkel lássa el magát, melyeken a könyvespek semmi pecsétet nem hagynak.

Még egyet.

A mult héten leirt vízi-tündér története ugyan igaz — hogy szájról szájra járt; de az egészben még is csak annyi volt a valóság, hogy a bozosiak egy haragot csináltak, s hogy a hangja mennél tovább menjen, egy adomát költöttek, mert mint mondják, addig a harang hangja is elhat, a meddig ez az adoma hire elterjed. — Ez is hadi fortély!

Isten velünk, áldást és békességet kíván minden jóra való becsületet embernek, még ha nem magyar is

Szomorú Pali.

TÁBORZA.

Miről daloljak?

Ezen derült, holdfényes éjszakán,
Midőn cezernyi fényes csillagit
Kigyujtva kebelén a csöndes éj,
A folyam mederén kaczerkodik.
Midőn titkon égő, hü szerelmét
S a vágyakat, mik keblében élnek
Az epedő szellő lágy ajkival
Elsusogja virág kedvesének:

*) És mi megadjuk; s azon felül utólagos belögyezés reményében, minden őt előfizetőt gyűjtőnek Szomorú Pali jól talált photograph arezképeivel kedveskedünk. Szerk.

E néma holdfényes éjszakán
Túlszárnyal lelke a porok honán ..
Feszítve a húr ime lantomon:
Miről daloljak néked én;
Miről daloljak, kedves angyalom?

Mit érez a szív Petrarcha lantján;
A rezgő húr fájó szózatára?
Óh mond! óh mond; van-e fájdalomnak,
És van-e szerelmének határa—?
Égiek honába száll a lélek;
A fájó szív megnyitja ön-magát,
Áthatva a fájdalomtól, miként
Haldokló hattyu zengi el dalát . . .

E néma holdfényes éjszakán
Túlszárnyal lelke a porok honán ..
Feszítve a húr ime lantomon:
Miről daloljak néked én;
Miről daloljak, kedves angyalom?

Alélt, haldokló hattyu szívem is;
Nem folyékony, megszagott dala
De készíti dallani a fájdalom,
S dall, hogy könnyítsen magán általa! —
Eldalolom tehát fájdalmamat; —
Hisz úgy is ez lesz szívem végdala . . .
. . . De mégis azt nem dalom el neked:
Csak elbűsítanálak általa! —

E néma holdfényes éjszakán
Túlszárnyal lelke a porok honán ..
Feszítve a húr ime lantomon:
Miről daloljak néked én;
Miről daloljak, kedves angyalom? —

Margitay Dező.

Fény és árnyképek,

Hunyady János korából.

III.

Hunyady visszatérve hazájába a honfiai könyeket hullatá nemzete fölött, mint az üdvözítő hajdan a romba dőlendő Jeruzsálem előtt; fájó szíve, elhagyatva látván honát. Az ország határain kívül az idegen ellenség fente a nemzet ellen aczélját, a haza szívében pedig magok a honfiak romboltak.

Hunyady föltette magában, hogy azokat, kik visszaélnek a nemzet túrelmével keményen fogja büntetni. El is indult . . . maga vezette a sereget megbüntetni Giskrát, ki könyve kedve szerint zsarolta a fölvidéket. . . .

Mit tettek a főurak? . . .

Losonc közelében, alig csapott össze Hunyady Giskra seregével, elárulták őt, csak azért, hogy vesszen el a harc tüzeiben s ne legyen jövőben ki büntesse a féktelen szenvedélyeket.

A harc Hunyadynak csak nem életébe került.

Visszatért a kormányzó, nem szólott ő most sem, ámbár érezte a fájdalmat; de kinek is ne fájó volna szíve, midőn látni kellett nemzete bukását, midőn láthatta rohanni nemzetét a sir felé? . . . Hunyady volt ki legjobban szerette hazáját s midőn ennek szolgálni akart, rendszeren árulók hálóiba került.

Le kell mondanom, szolt Hunyady egy napon, le kell mondanom a kormányzói hivatalról . . . viseljék azt mások, kik vágnak utána, . . . legyen kormányzó Czillely, Ujlaki, vagy Gara, csak boldog legyen a hon; én visszavonulok családi tűzhelyemhez, kifenve tartom ősi kardomat s készen leszek, ha harcra szólít nemzetem.

Czillely és Gara mindent megtettek ezalatt, hogy Lászlót Fridrik kezéből kiszabadíthassák. . . .

Gara! higj nekem, higj Czillelynek, László nem sokára kezünk közt lesz, — és akkor az árnyék-király mellett mi leszünk az urak — gondolatban bizonyosan átlna tette, én leszek király.

Igazad van Czillely, vágott közbe Ujlaky, kinek füleibe esengtek a biztató szavak, — a terv kivihető, csak kitartás s László a mienk.

Hunyady látnoki sejtelmekkel nézett a közel jövőbe, nem sürgette többé László kiadását, mert tudta, hogy ha Czillely az ifju királyt hatalmába ejtheti — mi azonnal bekövetkezik mihelyt Fridrik Lászlót visszaadja a nemzetnek — megfogja őt ölni lélekben a gonosz férfiú s a helyett, hogy erős fejedelmet nevelne belőle, bábba teszi őt s gonosz fondorlatainak kivitelében eszközül használja föl. . . .

A mitől előre félt Hunyady 1452. év szept. 4.

teljesült. Fridriket Bécsújhelyen addig ostromolták a főurak, míg Lászlót Czillely rokonának kezeibe nem adta.

Mind eddig nem ismerték Czillelyt. Az eddig látott árnypontok csak gyenge vonások a sötét képben, milyennek őt a történet-írók festik, mint királya nevelőjét. Neki egy terve volt: megbuktatni Hunyadyt s magát tolni föl a fényes állásra — s ez mennyiben sikerült a jövő mutatja meg.

Egyik napon magában látjuk Czillelyt, épen terveket készít, melyek szerint nemzetének királyt fog nevelni . . .

Meg kell rontani, szolt magához, a kis tapasztalatlan jellemét, távol kell tartani tőle mindazokat, kik a gyermeknek jó irányt adhatnak s farsadságotat ellensúlyoznak. Lászlónak irtózni kell a munkától, kéjencező, árnyékkirályá teszem őt s így számomra biztos leend az uralom.

Czélja volt Czillelynek: elvonnai Lászlót minden komolyabb foglalkozástól s ezt tette is; midőn őt egyik mulatságból a másikba vezette. Kevés ideje volt Lászlónak a nyugalomra, épen semmi a tanulásra . . . kedélyét, szellemét, minden tehetségeit szeszies italok és kora szerelmmel igyekezett megölni.

Czillely elérkezettnek látta már az időt, megkezdeni tervét Hunyady megbuktatásában; nemcsak a kormányzói méltóságról szerette volna őt ledobni, de kiirtani gyermekeivel, hogy ne legyen többé Hunyady. Tudta Czillely, hogy hála köti a nemzetet Hunyadyhoz, s míg élni fog e faj, ő addig bár mily polezán legyen a méltóságnak, törpe marad a nagy férfival összehasonlítva.

László, szólítá meg Czillely az ifju királyt, neked ismerned kell hazád ellenit, épen úgy, mint barátait. Én vétkezném ellened, ha el nem mondanám neked, kitől kell félned és féltetni trónodat.

Hunyady a magyar trónra vágyik; a haza keserűen lakott már két ízben nagyravágyó tervei miatt. Ne csodálkozzál László azon amit most hallani fogsz, azon férfiú, ki csak önhasznát keresi minden alacsony tette készen áll. . . .

„Ő már két nagy sereget s az egész magyar nemességet elárulta a töröknek. Maga Ulászló király is Hunyady hűtlenségének lett áldoztja; ő a királyi hatalmat még mindig bitorolja, a királyi jövedelmekből csak párthívét gazdagítja és saját hatalmának épületét rakja, semmitől sem fog visszabornadni, mi nagyravágyó terveiben utját állja.“¹⁾

Igy ámitgatá Czillely a tapasztalatlan királyt, így iparkodott beoltani szívébe a gyűlölség és ellenszenvet. Hunyadyról igazat nem mondhatott, mert akkor dicserni kellett volna őt, koholt azért rágalmakat s hogy alacsony föltételét tetteben vigye ki, hazudni kellett.

Voltak a kormányzónak is igaz barátjai, kik figyelmessé tették őt Czillely ellenében, látta Hunyady, hogy Czillely még mindig vágyik a kormányzói méltóság után, engedett Czillely vágyának s a kormányzói állásról lemondott. 1453-ik év elején tette ezt egy nyilvános gyűlés alkalmával.

László elfogadta a lemondást s Hunyady nem volt többé kormányzó.

Czillely gyűlölte Hunyadyt; gyűlölte mielőtt kormányzónak választott, gyűlölte mint kormányzót, gyűlölte miután hivataláról lemondott. Benne mint legjobb hazafiban megtörték alacsony vágyai s ennyi elég volt Czillelynek, hogy őt halálig üldözze. Hunyady már nem volt kormányzó, de hazafi maradt, nemzetének leghivebb fia; a nép még mindig hálával emlékezett vissza reá s szeretettel függött emlékein.

Látta Czillely a rendek ragaszkodását Hunyadyhoz s tudta hogy addig semmit sem tehet, míg a Hunyadyház meg nem semmisül. Ha trón után fog küzdeni, Hunyady rettentő büntetője annak, ki törvényes királya ellen emeli föl szentségtörő kezeit. . . . ha a nép zsarnoka lesz, akkor is ott lesz a nagy hazafi, s éreztetni fogja fenytő kezeit.

Mit kelljen tehát tennie? . . .

Napok multak, napok enyésztek el; a gyermek király fején volt már a magyar korona, mely alatt erős férfiak feje is meghajolt. A király oldala mellett még mindig Czillely van, gyámja, és rokona. Ugy látszik a kor megváltozott. Azokat kiket eddig távol állani láttunk egymástól az idő szorosabban fűzte össze. Hunyady és Czillely barátok.

Czillely volt szorosabb értelemben király, László csak báb tervei kivitelében, és Czillely a fényes álláson nem feledkezett meg barátjáról, mert mint mondotta Hunyady volt az ő legjobb barátja. Czil-

ly tanácsára nyerte Hunyady a beszercei grófságot, s az 1454-iki országgyűlésen szinte Czillely közbenjárására nyert Temes és Körös megyékben számos birtokot, Hunyadynak László fia is a Czillely közbenjárására lett Horvát és Dalmát ország bánja.

Czillely tehát barátja volt Hunyadynak? . . . Ez nem lehet, barátság és bizalom jellemre oly igen elütő két személy között nem lehet, nem állhat, de mi volt hát mi Czillelyt Hunyadyhoz kötötte?

Hunyady korának egy jeles írója mondja: Czillely barátságot szinlelt Hunyady iránt, ki ellen még mindig szötte fondorlatait.

Hol vagy nemezis rettentő boszúja, késel-e még soká megbüntetni őt, hagyod-e még tovább fenni terveit, mért nem sujtod a cselszövőt? . . .

(Folyt. köv.)

Színház.

— Szombaton, július 9-én Avoni Victor javára adatott „Belizár“ szomorú opera 3 szakaszban. A jutalmazottat zajos taps- és virágbokrétákkal fogadták. — Az unghvári lelkes színházi közönség annyira szokásba vette már a jutalmazott tagok kiténtetését, hogy egy pár virág-bokréta taps és koszoru a középszerű tehetségeknek is rendszeren kijut. Ezen kis megjegyzésünk azonban nem Avonira szól, mert ő oly kiténtő operai tagja e társulatnak, hogy a közönség teljes méltánylatát minden alkalommal kiérdemli; de a színészek osztályozása sem volt szándékunkban, csupán a színházi közönség azon dicseretes jó szokását akarjuk kiemelni, hogy a tehetséges és igyekező tagokat, az ilyen csekélységnek látszó, de mindenesetre ösztönül szolgáló — elismerés és kiténtetések által, kitartásra s nagyobb igyekezetre buzdítja; s ez a színész-pályán egyedüli jutalom. — Avoni (Alamiro) szép hangjával ma is nagy hatást idézett elő, ajánljuk azonban, hogy hangjával jobban gazdálkodjék s ne adja ki egész erejét egyes jelenetekben, hanem hagyja a végire is valamit. Tanner (Belizár) gyönyörűen énekelt, valamint Marczel (Justinian) Schinek Jozefa (Antonina) és Mindszenti Cornelia (Irene) is. Legjobban sikerült az első felvonás kettőse Avoni és Tanner, s a második felvonás nagy kettőse Mindszenti és Tanner között; továbbá a híres — Trema Bizantia Avoninak, s a 3. felvonás végdala, melyet Schinek J. kitünően énekelt. — Egyébként ami az előadást általában illeti, arról sokkal kevesebb gond és szorgalom fordított, mint az eddigiekre, a tanulmányozás hiánya észrevehető volt. A gyászjelenetnél nem csak Mindszenti Cornelia, de többen is mosolyogni méltóztattak; mire való az? — Közönség szép számmal.

— Vasárnap, július 10. „Ilka vagy a huszártoborzó“ eredeti vig opera Doppler Ferencztől. A szövege nem sokat ér. Szerző egy cigányt szerepeltet, a ki mint „deus ex machina“ a hol valami bonyolódás van, mindenütt ott terem. A többi alakok többnyire feszesek és jelentéktelenek. A zene sem eredeti, s kivéven egy pár táncdarabot s a huszárlányokat az egész darabban kevés van ami magyar. Egyébként a vasárnapi közönség igen jól mulatott. Schinek (cigány) s Mindszenti C. (Ilka) jól énekeltek. Tanner (Bátor őrmester) rekedt volt. Reményinek (Gyula) a néző szerepe — Philippovics (Podgrási) eredeti alak volt s jól játszott; az előadásnak azonban legtöbb élénkséget Marczel (Miska) kölcsönzött, kinek jó kedvű játékán a közönség igen sokat hahotázott; gyakran kitapsolták s megéljeneztek; egyébként Miska szerepe nem operába való. A toborzó táncot megújrazták. Közönség — dacára az esőnek — igen szép számmal.

— Hétfőn, július 11-én „Menyegző lámpafényénél“ vig operette 1 felvonásban. — Az előadás sikerült. Melle s Liszka (Panchette) és Schinek J. (Katalin) főképp a czivakodó jelenet eredetien adták s köztetszében részesültek. Demjón Mari (Denis) és Gerecs (Piere) szinte jól énekeltek. Ezt megelőzte: „Fehér Othello“ vig-szilányság 1 felvonásban. Berzsényi (Hörségi), Philippovicsné (Piroska), Szaplonezai Ida (Zsuzsi) Balogh (Szelidke) jól játsztak. Balogh a comicumra hivatással bir. — Közönség középszámmal.

— Kedden, július 12. „Romeo és Julia“ opera 4 szak. Bellini e bájos zenéjű operájából 3 és fél felvonás jól adatott, a többit elverte a zápor

1) Aeneas Sylvius, hist. Frider. III.

eső. A főszereplők Mindszenti C. (Romeo) és Melle Liska (Julia) igen szépen énekeltek; különösen sikerült Mindszentié az első felvonás, s a második felvonás kettőse Melle Liskával. A 3-ik felvonásban előforduló kar-és ötös-dal Melles L., Mindszenti, Gerecs, Marczel, és Philippovics közt kintű s az előadás őszhangzó volt. A kriptai jelenet helyett árvízi jelenet következett a szinkörben s a színpadon is.

— Csütörtökön jul. 14. „Békerontó“ vigj. 4 felv. írta Benedix. „Philippovicsné“ (Pattanginé) játéka oda illet volna a fővárosi színpadra. „Krasznai“ (Ligeti) és „Berzsenyi“ (Borsodi) szinte művészileg játszottak; igen sajnáljuk hogy ezen kintű tagok játékát csak ritkán élvezhetjük, de másrészt igaz van az igazgatóságnak, hogy a színházat mindenáron megtölteni igyekeznek. A mai előadás egyike volt a legelvezetesebbeknek, s fájdalom oly gyéren még egyszer sem volt a közönség mint ma; ne zúgódjunk tehát ha az opera és operette kiszorítja a színműveket a játékrétekből. — Szaploneczay Ida (Luiza) igen jól játszott, szerepét mindig betanulja s sok szorgalmat fordít játékára is, csak még hangját lehetne kissé módosítani. Demjén Mari (Irma) ügyes játéka tettett, az ily naiv szerepek azonban nem neki valók; a népszínművekben sokkal jobban tökéletesítheti magát kellő igyekezettel, a mi nála nem hiányzik. Beszédje nem elég folyékony, nem ártana azon is segíteni. Balogh (Térey) nem szakma szerepét játszta. Almásinak (Vasvári) egy jelenete volt, s azt nagyon is szabályosan adta. Bartha (Füvesi) kintű s Brandt (Pista) szinte jó volt. Reményi Róza. (Babette) Gőncziné (Minette) kielégítőleg játszottak. — Az egész előadás leszámítván, egy két akadozást a szerep nem tudás miatt — sikerült s a közönség teljes melegegészt azzal bizonyította be leginkább hogy a főszereplőkön kívül, az egész személyzetet kitapsolta.

Szombaton f. hó 16-án
MARCZELNÉ FÖLLEPTŐL, MINDSZENTI CORNELIA
jutalomjátékaul adatik:

Denis ur és neje és Choufleuri.
operettek.

Mindszenti Cornelia egyik legszorgal-

matosabb s legtehetségesebb tagja lévén ezen társulatnak, igen megérdemli, hogy a közönség elismerő pártfogása által lankadatlan igyekezetre s kitartásra buzdítsa tövises pályáján. Egyébként a mai este elég esáberővel bír.

Ujdonságok.

* Az unghvári kam. uradalmat a mostani bérlőktől átvenni szándékozó angol-társaság megbízottja — még e hó folytán megyénkbe fog érkezni, az alkudozások folytatása végett; akik jól vannak értesülve, azt is hiszik, hogy e tárgyban a végmegállapodás bizonyosan meg fog történni, s az angolok még ez év folytán átvennék az uradalmat.

* A városunkban működő szintársulat, mely folytonos részvételnek örvend, a lelkes unghvári színházi közönség felszólítása folytán folyó hó 17-étől kezdve még egy bérletet nyit 12 előadásra. Reméljük, hogy a második s utolsó bérlét az elsőnél már csak azért is jobban fog sikerülni, mert a közönségnek elég alkalma volt meggyőződni arról, hogy ezen derék szintársulat a pártfogást igen is megérdemli. — Ez alkalommal örömmel üdvözljük azon érdemes honleányokat, kik a magyar színészet ügyét felkarolva, oda működnek, hogy tömeges bérlét által a társulat további itt működése ne csak lehetővé tétessék, de hogy jövőre is bizalommal forduljon ily jóra való szintársulat művészetet becsülni tudó színházi közönségünkhöz.

* Jakabnap i országos-vásárunk f. hó 25-én fog megtartatni.

(Beküldet:) Hálanyilváníts. Özvegyi ezükrásdjában sok életre való eszme eserek kedvelőitől éledek s jótékony ötletek jönnek világra az édes s jtemények mellett. Így a múlt tavaszi napokban Özvegyi urnak egy elmés ötlete 6 ft. 53 krt gyűjtött össze a legett Záhony községben legszegényebb özvegy nő felségelésére, mely összeg kézbesítésével alólított bizatván meg; átadtam személyesen özvegy Hegedűs Jánosnak ki negyed magával évek óta csak könyörödmányból éldegél; a segélyezett viszont hálás köszönete átadását bizván roám, sziveskedjenek mindazok, kiknek krajezáraiból ezen összeg előállt, mind pedig Özvegyi ur, az özvegy háláját tölem átvenni.

Makkay Dániel.

* Ma (szombaton) Mindszenti Cornelia jutalomjátékaul két igen mulatságos operette adatik mely annál élvezetesebb leend, mert mindkettőben Marczelné asszony a kassai színházi közönség által közkedvességben részesült jeles művésznő is föllépend. Ezenkívül még csak a „Szevillai Borbély“ ban lesz szerencsénk Marczelné asszonyt hallgatni, melyet férje választott jutalomjátékaul.

* Unghvárott Nehrebeczky György megyei főjegyző ur „Közérdekek csarnoka“ ezimű lapja augusztus 16-án indul meg.

(Beküldet:) A bormonopolium ügyében. — Azon urakat, kik csak nem régiben is azt vitatták, hogy mióta Unghvárt bormonopolium van, sokkal jobb italokat kaphatni; utasítjuk az egyik legtisztesebb közhe-lyünkre, a fürdői vendéglőbe. Ott meggyőződhettek 1-ör arról, hogy még az urak számára sincs jó s ivanyu vízhez való bor. 2-ör hogy van jó virágos vörös bor. 3-ör hogy mindezen jószágokat csupán fürdői ezimű fogva 5—10 krral drágábban kell fizetni, mint másutt. Mi ennek az oka? Nem akarjuk kitalálni; találják ki mások. A tény ez: F. J. ur ki annak a vendéglőnek életet, lelket adott, emi valóval becsületesen ellátja vendégeit, de inni nem adhat, kénytelen a bort a szomszédos pálinka mértől venni, aki ő testámenti létére is nagyon híven tartja az új biblia azon tanát, melyszerint, minden jó koresmáros először a java borát adja föl, azután a virágost, vagy eczetest, amit ő már a második palacknál megtesz. Kérdezzük F. J. urat, miért nem hozat máshonnan bort, vagy hozatunk mi, azt mondja nem szabad. Hát ez sem szabad? Hiszen ha már monopolium, miért nem szabadna akármelyik trafikból, vagy a főtörsdeből venni az árut? Vagy előre megakarják szalasztani a vendégeket s ismét pálinka mértést léptetni a díszes terembe és a biliard helyébe? Bizonyára semmi sem lesz könnyebb. Arra azonban számolhatnak az illetők, hogy mindig lesznek, kik a trafikot és trafikálást figyelemmel kísérik!

Többen.

* Sáros-Patakon Langh Boldizsár szintársulata működik, de az ottani közönség nem partolja ezen jórávaló társulatot.

* S. a. Ujhelyben is lesz takarékpénztár, adja Isten, hogy hamarabb csehhoz jussanak mint az unghváriak.

HIRDETÉSEK.

Hirdetmény.

Ezennel köztudomásra juttatik: miként alulírottak **Ungvár** városában egy

TUDAKOZÓ INTÉZET

felállítása iparhatóságilag meglévén engedve; ezen intézetnek már megkezdett működését nem csak az e városban, de az egész megyében lakó felek is igénybe vehetik, a működés tárgyát pedig egy a felek által viselendő mérsékelt díjfizetésért — több tekintetben, különösen ismeretlenek részére

utasítás adások, tudósítások

és
adás-vevések,
de leginkább **cseledek** számára
szolgálati helyek,
és a szolgálatadók részére szükségeselt
cseledek

kieszközlése és megszerzése képezendik
Miert is e tekintetben még külmegye-
beli felek által bérmentesen küldendő írásbeli
megbízások is elfogadtatnak, és azokat a felek
kényelmére az intézet pontosan és a legszigor-
rub titoktartással teljesítendi.

Minden egyéb foglalkozásai az intézet-
nek alulírott saját lakásán lévő, s hatóságilag
megerősített programjából megtudhatók.

Kelt Ungvárt július 2-án 1864.

VEISZE PÉTER,
Szecheny-utca 507-dik szám.

Hirdetmény.

Alólírott ungvári uradalmat bérlő fő-igaz-
gatóság a T. Remetei Vashá morban ké-
szült s készüendő vasneműeknek Unghvárt
leendő árulása végett, egy e tekintetben bizto-
sítékot is nyújtani képes egyéniséget keres. Az
áruláshoz megkívánató helyiség akár az alólí-
rott igazgatóság, akár pedig a vállalkozó által
adathatik.

E tekintetbeni írásbeli ajánlatok folyó évi
Augustus hó 1-ső napjáig az alólírott
igazgatóság irodájában elfogadtatnak.

**Az ungvári uradalmat bérlő
fő-igazgatóság.**

Ezennel tisztelettel felszólítatnak mind azon bérlő urak, kik az ungvári uradolomhoz
tartozó földeket bérlenek, miként az ez évi bér összeget f. hó 24-ik napjáig a főberleti
igazgatóság pénztárába lefizetni sziveskedjenek.

Mert ellen esetre ily bérhátralékok per-utján fegnak behajtatni.

Az ungvári uradalmat bérlő fő-igazgatóság.

Vásári Jelentés.

L. BLAU & L. HIRSCH

ékszerárusok Pestrol,

ajánlják jól rendezett raktárukat
a legújabb izlés után készített

**arany-, ezüst- és ékszerárak
gyöngyök és órákkal.**

Régi arany, ezüst, ékszer és gyöngy
a legmagash áron vétetik meg és eszereltetikbe.

Juh eladás.

A munkácsi és sz. miklósi uradal-
mak juhászati udvaraiból, 5 darab kos, 190 db
őreg anya, 30 db 3 éves, 1 db 2 éves, 21 db
1 éves, 192 db 2 éves ürü, 20 db 1 éves ürü,
Munkácson folyó 1864 év július 25. déle-
lőtti órákban árverés vagy ajánlatok útján is
elfognak adatni.

Nyom. Unghvárt Jager K. betűivel.

Bekanntmachung.

Die gefertigte Administration des General
Pachtes der Cameral-Domäne Unghvár
sucht für den hierortigen Verschleiss ihrer T.
Remeter Eisenwerks- Erzeugnisse
einen, genügende Sicherheit bietenden, geeig-
neten Verschleisser.

Das Verkauflocale wird entweder dazu
gegeben, oder kann auch in den eigenen Loca-
litäten des Offerenten sich befinden.

Schriftliche Offerte werden bis spätestens
1. August im Bureau entgegengenommen.

**Die Administration der General
Pachtung der Staatsdomäne Unghvár.**

Váltó óvás.

Alólírott egy 180 frtról szóló f. évi már-
ezius 20-án kiállított, a keltől számított hat hó
után lejárt s Duresák Dezső ur által elfoga-
dott tratra-váltót mint tulajdonos kiállító elve-
szitvén; ezennel mindenkit figyelmeztetek; hogy
ezen váltót sem elfogadni, sem beváltani ne ipar-
kodják, s arra senki pénzt ne kölönözzön, an-
nál kevésbé, mert ezen váltót semmisnek és ér-
vénytelennek nyilatkoztatom.

Unghvár július 8. 1864.

Weinberger Adolf.

Ajánkozik egy magán tanító ki a
magyar-, német-, deák- és tót nyel-
vekben jártas s gymnazialis tantárgyakat
és képes tanítani.

Bővebb tudósítás szerezhető Pribék Péter
urnál Tibán, utolsó posta Szobráncz.